

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköille

JATKUVISTA JA SÄÄNNÖLLISISTÄ KOTONA ANNETTAVISTA PALVELUISTA SEKÄ TUETUSTA JA YHTEISÖLLISESTÄ ASUMISESTA PERITTÄVÄT ASIAKASMAKSUT

Voimassa 20.5.2024–19.5.2033

Korvaa Jatkuvista ja säännöllisistä kotona annettavista palveluista sekä yhteisöllisestä asumisesta perittävät asiakasmaksut PYSY147, 13.3.2023 (HEL 2023-002405)

Luokka talous

Asiasanat asiakasmaksut, kotihoito, lapsiperheiden kotipalvelu, asumispalvelut, tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen

Diaarinumero HEL 2024-004038

Sisällys

1. Yleistä.....	2
2. Palveluiden määrittely	2
2.1 Jatkuva ja säännöllinen kotona annettava palvelu	2
2.2 Tuettu asuminen ja yhteisöllinen asuminen	2
3. Asiakasmaksun määrittäminen asiakkaalle.....	3
3.1 Asiakasmaksun muodostuminen.....	3
3.2 Enimmäismaksut	5
3.3 Muut maksut tuetussa ja yhteisöllisessä asumisessa	5
4. Asiakkaan tulot	5
4.1 Asiakkaan tulojen selvittäminen	5
4.2 Asiakasmaksussa huomioitavat tulot	6
4.3 Tuloista tehtävät vähennykset	7
4.4 Tuloina ei oteta huomioon	8
4.5 Puolison tulot	9
5. Asiaksmaksukäytännöt eräissä asiakasryhmissä	9
6. Palvelun keskeytykset ja niiden vaikutukset.....	10
7. Tarkistamistilanteet ja päätösten oikaisu	11
8. Asiaksmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen	12

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

9.	Muutoksenhaku	12
10.	Viitteet ja säännökset	12
11.	Liitteet	14

1. Yleistä

Pysyväisohje on päivitetty, koska sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päätöksellä 16 § 30.1.2024 asiakasmaksun määrittelyssä käytettävä maksuprosenttitaulukko on muuttunut 1.3.2024 alkaen. Päivitetty taulukko sekä 1.1.2024 korottuneet tulorajat on päivitetty liitteisiin.

Lisäksi asiakasmaksussa huomioitaviin tuloihin ja tuloista tehtäviin vähennyksiin on tehty tarkennuksia, sekä tulojen muutosten huomioimisen ohjeistusta on päivitetty. Tuettu asuminen on myös nostettu otsikkotasolle ohjeen sisältöä ja käyttötarkoitusta paremmin kuvaavasti.

2. Palveluiden määrittely

2.1 Jatkuva ja säännöllinen kotona annettava palvelu

Kotona annettavalla palvelulla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 25 §:ssä tarkoitettua **kotisairaanhoidoa** ja **kotisairaalahoidoa**, sekä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 18 a §:ssä tarkoitettua **lapsiperheen kotipalvelua** ja 19 a §:ssä tarkoitettua **kotihoitoa**.

Kotisairaalahoido on määräaikaista, tehostettua kotisairaanhoidoa.

Asiakasmaksulain 7 b §:n mukaan kotona annettava palvelu on jatkuvaa ja säännöllistä, jos sitä annetaan vähintään kerran viikossa ja palvelun arvioidaan sen alkamishetkellä kestävän tai palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään kaksi kuukautta.

Jatkuvaa ja säännöllistä kotona annettavaa palvelua voidaan myöntää asiakkaan kotiin, mutta myös **tuetussa asumisessa** (sosiaalihuoltolaki 21 a §) ja **yhteisöllisessä asumisessa** (sosiaalihuoltolaki 21 b §) asuvalle asiakkaalle.

Kotona annettava palvelu, jota annetaan harvemmin kuin kerran viikossa **tai** alle kahden kuukauden ajan, on tilapäistä kotipalvelua (lapsiperheiden kotipalvelu) tai tilapäistä kotihoitoa (kotisairaanhoido, kotisairaalahoido, kotihoito). Tilapäisistä palveluista asiakkaalta peritään asiakasmaksu pysyväisohjeen 069 (tilapäisistä kotona annettavista palveluista sekä lyhytaikaisista asumispalveluista, laitoshoidosta ja perhehoidosta perittävät asiakasmaksut) mukaisesti.

2.2 Tuettu asuminen ja yhteisöllinen asuminen

Tuetulla asumisella (sosiaalihuoltolaki 21 a §) tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella. Sosiaaliohjaus kuuluu tuetun asumisen sisältöön. Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Yhteisöllinen asuminen tulee kyseeseen silloin, kun avopalvelut ja kotiin vietävät palvelut tai tuettu asuminen eivät ole riittäviä asumisen tukemiseen.

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 21 b §:n mukaista asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa. Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi.

Asiakas maksaa sekä tuetussa että yhteisöllisessä asumisessa **asiakasmaksun hyvinvointialueelle ja vuokran vuokranantajalle** erillisinä maksuerinä. Asiakasmaksun muodostumisesta ks. luku 3.1.

Palvelusta perittävä kuukausittainen asiakasmaksu sisältää asiakkaan palvelutarpeen mukaiset tuetun tai yhteisöllisen asumisen palvelut.

Tuetussa asumisessa asiakas on lähtökohtaisesti omatoiminen ja pärjää pääosin itsenäisesti, jolloin asiakkaan asiakassuunnitelma ei välttämättä sisällä lainkaan palvelutunteja tai aterioita. Mikäli asiakkaalla ei ole palvelutunteja, ei palvelusta myöskään voida periä asiakasmaksuja (asiakas maksaa vain vuokran vuokranantajalle).

3. Asiakasmaksun määrittäminen asiakkaalle

3.1 Asiakasmaksun muodostuminen

Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta, tuetusta asumisesta ja yhteisöllisestä asumisesta peritään tulosidonnainen kuukausimaksu (asiakasmaksulaki 10 e §), jonka määräytymisessä huomioidaan:

- palvelun käyttäjän maksukyky (tulot)
- perheen koko
- palvelun määrä (palvelutunnit).

Palvelun käyttäjiksi katsotaan a) yksin asuva, b) pariskunta, jolla tarkoitetaan avioparia tai avioliitonomaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevia henkilöitä c) perhe tai d) vanhempi alaikäisine lapsineen.

Asiakkaan bruttotuloista vähennetään ensin perheeseen mukainen tuloraja. Jäljelle jäävä osa kerrotaan palvelutuntien mukaisella maksuprosenttitaulukon osoittamalla maksuprosentilla.

Maksu määrätään kalenterikuukausittain. Jos palvelu alkaa tai päättyy kesken kuukauden, maksu peritään niiltä päiviltä, joilta palvelua on saatu. Maksut eivät kerrytä asiakkaan maksukattoa.

Säännöllisen kotona annettavan palvelun, tuetun asumisen ja yhteisöllisen asumisen asiakasmaksu määrätty liitteen 2 mukaisen maksuprosenttitaulukon mukaan.

Säännöllisen lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksu määrätty liitteen 3 mukaisen maksuprosenttitaulukon mukaan.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Asiakkaalle ei jätetä erikseen käyttövaraa.

Asiaksmaksuun ei sisälly asumiskustannuksia, vaan asiakkaat maksavat asumiskustannuksensa itse.

Arviointikäynti kotihoidon palvelujen tarpeesta on asiakkaalle maksuton.

Alle 18-vuotiailta ei peritä jatkuvan ja säännöllisen kotihoidon maksua.

Tulot ja tuloajat

Asiaksmaksulain 10 e §:ssä määritellään perheeseen mukaiset tuloajat, jotka löytyvät liitteestä 1. Asiakkaan tulot huomioidaan luvussa 4 esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Perhekokoon

Perheeseen lasketaan mukaan myös puoliso, mikäli he elävät yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa, sekä samassa taloudessa elävät alaikäiset lapset. Jos palvelua annetaan perheelle tai yhdelle yhteistaloudessa elävälle perheenjäsenelle, lasketaan perheeseen kuuluvaksi vastaavasti kaikkien perheenjäsenten lukumäärä.

Samassa taloudessa eläviä täysi-ikäisiä lapsia tai muita lähisukulaisia ei lasketa mukaan perheeseen. Jos palvelun saaja on täysi-ikäinen, ei samassa taloudessa asuvaa vanhempaa lasketa mukaan perheeseen. Rintamaveteraaneja ja sotainvalideja ei lasketa mukaan perheeseen.

Jos joku perheenjäsen on pitkäaikaisessa ja yli kolme kuukautta kestävässä asumis-, laitos- tai hoivapalvelussa, häntä ei lasketa mukaan perheeseen.

Palvelutunnit

Asiakkaalle suunniteltu palvelutuntien määrä tulee kirjata palvelupäätökseen, jonka pohjalta asiakasmaksupäätös tehdään.

Asiakkaalle suunnitellaan jatkuvasti ja säännöllisesti kotiin annettavien palveluiden tarpeen perusteella yksilöllinen palvelutuntimäärä, joka kirjataan palvelupäätökseen (kotihoito ja kotipalvelu) tai annetaan muutoin asiakkaalle tiedoksi (kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon).

Asiakkaalta voidaan siis periä saman aikaisesti esimerkiksi kotihoidon kuukausimaksu ja lapsiperheiden kotipalvelun kuukausimaksu erikseen kunkin palvelun tarpeen mukaisesti.

Jos palvelutuntien määrä vaihtelee kuukausittain, maksua määriteltäessä käytetään sitä maksuprosenttia, joka vastaa palvelutuntien keskimääräistä määrää. Palvelutunnit huomioidaan kokonaisina tunteina siten, että osittaiset palvelutunnit pyöristetään lähimpään kokonaiseen tuntiin ja puolikkaat tunnit pyöristetään ylöspäin.

Asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa **yli kuukauden ajaksi säännönmukaisesti** suuremmaksi tai pienemmäksi kuin hoito- ja palvelusuunnitelmalla on määritelty, hoito- ja palvelusuunnitelmaa sekä palvelupäätöstä muutetaan palvelutuntien osalta, mikä johtaa myös

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

asiaksmaksun tarkistamiseen. Perittävän asiakasmaksun määrä voi siis muuttua myös keskellä kuukautta.

3.2 Enimmäismaksut

Asiakkaalta perittävä maksu ei saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia (asiakasmaksulaki 2 §).

Mikäli asiakas ei ilmoita tulojaan tai toimita suostumusta tulojen selvittämiseen tuloseelvitysloMAKEELLA, tulot selvitetään virkateitse. Jos asiakas ei anna suostumusta tulotietojen selvittämiseen virkateitse, maksu määräytyy enimmäismaksun mukaan.

Enimmäismaksu peritään myös, jos asiakkaan tulojen mukainen asiakasmaksu ylittäisi palvelun tuottamisesta aiheutuvat kustannukset.

Palvelusta perittävistä enimmäismaksuista päättää sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta. Enimmäismaksut on esitetty liitteessä 4.

3.3 Muut maksut tuetussa ja yhteisöllisessä asumisessa

Tuetun ja yhteisöllisen asumisen asiakkaalta voidaan periä asiakasmaksun lisäksi asiakkaalle suunniteltujen ateriapalvelujen maksut. Ateriamaksu ei ole tulosidonnainen.

Ateriamaksut on esitetty liitteessä 5.

Asiakkaalta voidaan lisäksi periä erillinen maksu tukipalveluista, jos tukipalvelutarve on kirjattu asiakkaan asiakassuunnitelmaan tai asiakkaalle on tehty erillinen tukipalvelupäätös. Tukipalveluiden asiakasmaksuista kerrotaan pysyväisohjeessa 146 (sosiaalihuollon tukipalveluista perittävät asiakasmaksut).

Mahdolliset muutokset yhteisöllisen ja tuetun asumisen asiakasmaksuissa huomioidaan pääsääntöisesti tapahtuneen muutoksen ajankohdasta lähtien.

Tuetun ja yhteisöllisen asumisen asiakkaat maksavat itse terveydenhuoltomenonsa. Asiakas maksaa esimerkiksi poliklinikkamaksut yhtäläisten perusteiden mukaisesti kuin kotona asuvat.

4. Asiakkaan tulot

4.1 Asiakkaan tulojen selvittäminen

Asiakas on velvollinen ilmoittamaan tulonsa asiakasmaksua määriteltäessä. Asiakas ilmoittaa tulonsa tuloseelvitysloMAKEELLA, tai antaa suostumuksensa selvittää tulot virkateitse viranomaisten sähköisistä rekistereistä.

Asiakkaan tai asiakasperheen tulojen selvittämiseen viranomaisrekistereistä pyydetään kirjallinen suostumus tulonselvitysloMAKEELLA (Tuloseelvitys asiakasmaksu brutto 309–035). Asiakas/asianhoitaja voi esittää tarvittavat tulot myös itse, mikäli hän ei halua antaa suostumusta tulotietojen selvitykselle viranomaisen toimesta.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Mikäli asiakas kieltäytyy tulojen selvittämisestä, määräytyy asiakasmaksu enimmäismaksujen mukaan (ks. luku 3.2).

Asiakkaiden tulot tarkistetaan vuosittain, ellei asiakkaan tilanteessa ole tapahtunut muutosta, joka edellyttää maksun tarkistamista tiheämmin (asiakasmaksulaki 10 j §). Asiakasmaksun tarkistamistilanteet ja päätösten oikaisu ks. luku 7.

Jos asiakkuudessa on yli vuoden pituinen tauko, asiakkaalta pyydetään uusi lupa tuloseselvityksen tekemistä varten.

Asiakasmaksulain 14 a §:n mukaan hyvinvointialueen viranomaisella on oikeus saada asiakasmaksun määrittelyä varten asiakkaan taloudellista asemaa koskevat asiakirjat muilta viranomaisilta.

4.2 Asiakasmaksussa huomioitavat tulot

Kuukausitulona otetaan huomioon asiakkaan ja hänen puolisonsa kaikki **jatkuvat ja vuosittain toistuvat veronalaiset tulot** (asiakasmaksulaki 10 f §). Asiakasmaksun määrittämiseen käytetään siis asiakkaan ja hänen puolisonsa **bruttotuloja** (puolison tulojen huomiointi ks. tarkemmin luku 4.5).

Kuukausituloina huomioidaan:

- Jatkuva tulot, kuten veronalaiset ansio-, eläke- ja etuustulot
- Vuosittain toistuvat pääomatulot, kuten osinko-, korko- ja vuokratulot
- Verosta vapaat tulot
- Metsätulo (10 j §)
- Eläkettä saavan hoitotuki pois lukien siihen kuuluva veteraanilisä (10 f §:n mom. 3)
- Jatkuvat tai vuosittain toistuvat apurahat ja tunnustuspalkinto siltä osin, kun on tieteellisen, taiteellisen tai yleishyödyllisen toiminnan tunnustukseksi saatu palkinto (tuloverolaki 1535/1992 82 §:n mom. 3)
- Opintoraha
- Aikuiskoulutustuki
- Lasten kotihoidon tuki
- Opintojen johdosta suoritettavat jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut apurahat ja muut vastaavat avustukset
- Elatustuki (10 f §:n mom. 3)

Asiakkaan tulot pyritään huomioimaan aina tarkkoina summina. Jos tulot ovat kuitenkin hyvin epäsäännölliset tai vaihtelevat, kuukausitulona otetaan huomioon viimeksi kuluneiden 12 kuukauden keskimääräinen kuukausitulo (10 f §:n mom. 5).

Tulojen muutokset huomioidaan asiakasmaksupäätöksen allekirjoituspäivästä lukien, mikäli asiakkaan tulojen muutos vaikuttaa asiakasmaksua korottavasti. Mikäli tulojen muutos vaikuttaa asiakasmaksua alentavasti, muutos huomioidaan muutoksen ajankohdasta lähtien.

Asiakkaan siirtyessä palvelusta toiseen, ei entisestä palvelusta saatua takautuvaa tuloa oteta huomioon. Muutoin takautuvasti maksettu tulo vyyrytetään eteenpäin ja huomioidaan kuukausitulona. Mikäli henkilö saa takautuvasti usealta kuukaudelta esimerkiksi eläketuloja,

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

jaetaan kyseiset tulot asiakasmaksupäätöksestä alkaen eteenpäin yhtä monelle kuukaudelle kuin ne ovat kertyneet, ellei asiakkaan kanssa erikseen sovita lyhyemmästä ajanjaksosta.

Tarkennuksia jatkuviin ja vuosittain toistuviin pääomatuloihin

Tulot huomioidaan bruttomääräisesti:

- Vuokratulot (esim. asunto-osakkeesta, asuintalosta, liiketiloista, tontista ja viljelysmaasta sekä irtaimistosta. Vuokratulosta vähennetään asiakkaan omistusasunnon yhtiövastike (=hoitovastike, rahoitusvastikkeita ei huomioida).
- Korot (esim. pankkitalletuksista ja obligaatioista yms. joukkolainoista),
- Osingot (esim. pörssi- ja puhelinosaakkeista)
- Tuotto- ja voitto-osuudet silloin kun nostetaan (esim. rahastoista)
- Vain voittovaroista maksettava pääomanpalautus (Osakeyhtiö voi maksaa osakkaalle eri tavoin muodostetuista rahastoista pääomanpalautusta. Rahasto on voitu muodostaa a) pääomansijoituksista b) voittovaroista vai c) sekä sijoituksista että voittovaroista. Pääomatulona otetaan huomioon vain voittovaroista maksettava pääomanpalautus.)

Vapaaehtoisten vakuutusten huomiointi

Asiakkaalla voi olla 1) vapaaehtoinen eläkevakuutus tai 2) vapaaehtoinen sijoitus- tai säästöhenkivakuutus.

Jos asiakkaalla on vapaaehtoinen eläkevakuutus, asiakas voi päättää eläkkeelle jäädessään ottaako rahat kerralla vai kuukausittain.

- Kerralla otetut rahat ovat kertaluonteisia eikä niitä huomioida asiakasmaksussa.
- Kuukausittain otetut rahat huomioidaan asiakasmaksussa jatkuvana tulona.

Jos asiakkaalla on sijoitus- tai säästöhenkivakuutus, asiakas on voinut sijoittaa rahasto-osuuksiin, takuu(tuotto)säästöihin, pörssiosakkeisiin.

- Rahasto-osuuksista saatuja tuottoja ei huomioida asiakasmaksussa.
- Takuu(tuotto)säästöistä tai pörssiosakkeista saadut jatkuvat tulot (=korot, osingot ja vastaavat tuotot) huomioidaan asiakasmaksussa. Tulot jaetaan kuukausitasolle.

Mikäli pääomasta tai muusta omaisuudesta saatavat tulot tulevat asiakkaalle esimerkiksi kerran vuodessa, nämä tulot jaetaan tilitysajankohdasta lukien yhtä monelle kuukaudelle, miltä tuotto on kertynyt, kuitenkin enintään 12 kuukaudelle.

4.3 Tuloista tehtävät vähennykset

Vähennykset tehdään myös puolison tuloista silloin, kun maksu määräytyy yhteisten tulojen mukaan. Vähennykset tehdään asiakasmaksupäätöksen allekirjoituspäivästä lukien.

Jatkuvissa ja säännöllisissä kotona annettavissa palveluissa ja tuetussa sekä yhteisöllisessä asumisessa otetaan huomioon seuraavat tuloista tehtävät vähennykset.

Tuloista tehdään seuraavat vähennykset (Asiakasmaksulaki 10 g §):

- Virallisen edunvalvojan palkkio (Holhoustoimilaki 442/1999, 44 § 5 mom.)
- Virallisen edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain (648/2007) 22 §:ssä tarkoitettu valtuutetun palkkio, kuitenkin enintään edunvalvojan palkkion suuruisena
- Ulosmittaus (Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 28.11.2017 § 318)

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

- Palvelun käyttäjän suorittamat elatusavut ja tosiasiallisista perhesuhteista johtuvat muut vastaavat kustannukset
- Kiinteistön luovutuksen yhteydessä määräajaksi tai elinkaudeksi pidätetty rahana suoritettava etuus (syytinki)
- Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (26/2011, 8 §) tarkoitettu pesänjakajan tai tuomioistuimen määräämä hyvitys, joka asiakkaan tai tämän puolison on suoritettava rahana.

4.4 Tuloina ei oteta huomioon

Tulona ei oteta huomioon tuloverolain (1535/1992) 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta elatustukea ja eläkettä saavan hoitotukea.

Jatkuvissa ja säännöllisissä kotona annettavissa palveluissa ja tuetussa sekä yhteisöllisessä asumisessa ei oteta huomioon seuraavia tuloja.

Kuukausituloina ei huomioida (Tuloverolaki 92 §):

- Lapsilisiä
- Yleinen asumistuki
- Eläkkeensaajan asumistuki
- Opintotuen asumislisä
- Vammaisuuksista annetun lain (570/2007) nojalla maksettu vammaistuki, ruokavaliokorvaus ja eläkettä saavan hoitotuki
- Kansaneläkelain (568/2007) mukainen lapsikorotus
- Toimeentulotuki
- Sotilasavustus, asevelvollisen päiväraha
- Kelan kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista ylläpitokorvausta
- Rintamalisä
- Ylimääräinen rintamalisä
- Julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain (916/2012) mukainen kulukorvaus sekä matka- ja yöpymiskustannukset
- Hautausavustus
- Äitiysavustus
- Maahanmuuttajan erityistuki
- Koulutusrahaston ammattitutkintostipendi
- Oppisopimuskoulutuksessa olevan oppilaan valtion varoista saamat taloudelliset edut
- Palkkatuki
- Opintotukilain (65/1994) mukainen korkoavustus sekä opintolainahyvitys
- Vangin tai tutkintavangin toiminta- tai käyttöraha
- Työ- ja päivätoiminnan maksamat toiminta- tai muut avustusrahat
- Lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten koulumatkatuki
- Poliisikokelaan päiväraha
- Turvapaikanhakijoiden vastaanottoraha
- Elatustukilain (580/2008) mukainen elatustuki
- Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/87) tarkoitettut edut

Kuukausitulona ei oteta myöskään huomioon (AsiakasmaksuL 10 f §):

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

- Opintojen johdosta suoritettavat yksittäiset, kerran maksettavat apurahat tai muut vastaavat avustukset
- Kustannusten korvauksia ja muita tiettyä tarkoitusta varten myönnettyjä avustuksia tai muita vastaavia tuloja
- Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavia sairaanhoito- ja tutkimuskuluja
- Perhehoidon kustannuksen korvauksia
- Eläkettä saavan hoitotuen osana maksettava veteraanilisä

4.5 Puolison tulot

Puolison tulot huomioidaan asiakasmaksua määriteltäessä taulukon 1 mukaisesti (asiakasmaksulaki 10 f §). Huom. Puoliso huomioidaan kuitenkin perhekoossa.

Taulukko 1. Puolison tulojen huomioiminen asiakasmaksua määriteltäessä

Palvelutarve	Asiakasmaksu määritetään puolisoiden:
Toinen puolisoista siirtyy tuettuun tai yhteisölliseen asumiseen	omien tulojen perusteella
Toinen samassa taloudessa asuvista puolisoista saa säännöllistä kotona annettavaa palvelua	yhteenlaskettujen tulojen perusteella
Molemmat puoliset ovat saman tuetun tai yhteisöllisen asumisen tai säännöllisen kotona annettavan palvelun piirissä	yhteenlaskettujen tulojen ja palvelutuntien perusteella
Puolisot ovat eri palveluiden piirissä	omien tulojen ja palvelutuntien perusteella

Jos toinen puolisoista saa säännöllistä kotona annettavaa palvelua, puolison tulot huomioidaan asiakasmaksun määräytymisessä. Yhteisöllisen asumisen asiakasmaksu määräytyy sinne sijoitetun asiakkaan tulojen perusteella, ja puolison tuloja ei tällöin oteta huomioon.

Jos kumpikin puolisoista on yhteisöllisessä asumisessa, tuetussa asumisessa tai säännöllisessä kotihoidossa, puolison tulot huomioidaan asiakasmaksun määräytymisessä. Asiakasmaksu määritellään yhteiseksi yhteenlaskettujen tulojen ja yhteenlaskettujen palvelutuntien perusteella. Maksu jaetaan puolisoitten kesken palvelutuntien mukaan ja kummallekin lähetetään oma lasku.

Jos puoliset ovat eri palveluissa, asiakasmaksu lasketaan molemmille puolisoille omien tulojen ja omien palvelutuntien perusteella.

Puolison tuloja ei huomioida asiakasmaksussa, jos toisella puolisoista on vammaispalvelulain (380/1987) mukainen palveluasumispäätös tai henkilökohtaisen avun päätös. Rintamaveteraanin ja sotainvalidin puolisolle säännöllisen kotihoidon, tuetun tai yhteisöllisen asumisen asiakasmaksu määritetään omien tulojen pohjalta.

5. Asiakasmaksukäytännöt eräissä asiakasryhmissä

Rintamaveteraanit ja sotainvalidit (laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta 1184/1988 8 § ja sotilasvammalaki 404/1948 6 b §)

- Rintamaveteraanit ja sotainvalidit saavat veloituksetta seuraavat palvelut: päivä-, avo- ja kotikuntoutuksen palvelut sekä kotona annettavat palvelut. Lisäksi sotainvalidit saavat useat terveydenhuollon palvelut veloituksetta.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

- Veloituksetta myönnettävien palveluiden kustannusten korvaamisesta sotepe:lle ks. toimintaohje TOIM025 (sotainvalideille järjestettyjen palvelujen korvaaminen ja kustannusten laskuttaminen Valtiokonttorilta).
- Tarkemmin rintamaveteraanien ja sotainvalidien palveluista sekä vuosittain julkaistava ohjeistus löytyy Valtiokonttorin sivuilta (valtiokonttori.fi/palvelut/korvaus-ja-vahinkopalvelut).
- Huom. 1.4.2024 voimaantulleet sotilasvammalain 6 § ja 6 b § palveluista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Vammaiset henkilöt

1) Henkilöt, jolla on vammaispalvelulain (380/1987) mukainen palveluasumispäätös

- Asiakkaalta ei peritä kotihoidon (tilapäinen tai säännöllinen) maksuja eikä tulosidonnaisia tukipalvelumaksuja
- Lääkäriin tai hammaslääkäriin tilapäisen käynnin maksu peritään

2) Sosiaalityöntekijä on tehnyt vammaiselle henkilölle vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaista apua koskevan päätöksen

- Kotihoidosta (tilapäinen tai säännöllinen) ei peritä maksua
- Maksu peritään kuitenkin tukipalveluista sekä sellaisista lääkäriin/hammaslääkäriin kotikäynneistä, jotka eivät ole kotihoitoa.

3) Vammaispalvelulain mukaisessa palveluasumisessa, kehitysvammalain (519/1977) mukaisessa asumispalvelussa ja sosiaalihuoltolain perusteella vammaisille henkilöille myönnetyssä asumispalvelussa ei peritä palvelusta maksua.

- Asiakas maksaa ateriamaksut ja perusmaksun käyttöperusteisesti, sekä vuokran suoraan vuokranantajalle (vrt. 1 kohta).

Vammaisilta henkilöiltä perittävistä maksuista on tarkemmin pysyväisohjeessa 050.

Lapsiperheet (sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 2.5.2017 § 122)

Säännöllisestä lapsiperheiden kotipalvelusta ei peritä maksua:

- lastensuojelun asiakkaana olevilta perheiltä, joille on myönnetty kotipalvelua lastensuojelun avohuollon tukitoimena ja kotipalvelu on kirjattu lapsen asiakassuunnitelmaan
- sosiaalihuoltolain mukaisen sosiaalityön asiakkuudessa olevien erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiltä, joille kotipalvelun tarve on kirjattu asiakassuunnitelmaan
- asiakasperheiltä monitoimijaisen palvelutarpeen arvioinnin jakson aikana (maksimissaan kolme kuukautta), ja kotipalvelun tavoitteet on kirjattu vastuusosiaalityöntekijän muistiinpanoihin tai loppuyhteenvetoon.
- Pitkäaikaisen vammaispalvelun piirissä olevilta asiakasperheiltä, joiden pitkäaikaisen tuen tarve on kirjattu asiakassuunnitelmaan

6. Palvelun keskeytykset ja niiden vaikutukset

Palvelun keskeytykset vaikuttavat jatkuvan ja säännöllisen kotihoidon, lapsiperheiden kotipalvelun sekä yhteisöllisen asumisen asiakasmaksujen perimiseen seuraavasti (Asiakasmaksulaki 10 k §):

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Jos palvelu keskeytyy

1) asiakkaasta johtuvasta syystä:

- tilapäisesti 5 päiväksi tai alle, asiakasmaksu **peritään poissaolon ajalta**. Poissaolo alkaa jo asiakkaan lähtöpäivästä.
- yli 5 päiväksi mutta alle kuukaudeksi, asiakasmaksua **ei saa periä yli 5 päivää ylittävältä osalta**. Asiakkaan palveluun paluupäivästä eteenpäin asiakasmaksu peritään normaalisti.
- koko kuukaudeksi, asiakasmaksua **ei peritä lainkaan**.

2) hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai asiakkaan joutuessa lyhytaikaiseen laitoshoitoon:

- asiakasmaksua **ei peritä** ollenkaan poissaolon ajalta, ei edes laitoshoitoon tulo- eikä lähtöpäivältä.

Asiakasmaksuun kuuluvat kaikki maksun osat, jotka sisältyvät asiakkaalta perittävään kuukausimaksuun.

Asumiskustannukset eivät kuulu asiakasmaksulain 10 e §:n mukaiseen kuukausittaiseen asiakasmaksuun, eivätkä yllä luetellut keskeytysäännöt kosketa asumiskustannuksia.

Esimerkkejä asiakasmaksun keskeytystilanteista

- Asiakas lähtee 6 päiväksi lomalle (1.8.–6.8.). Häneltä veloitetaan asiakasmaksua lähtöpäivästä lukien ensimmäiset 5 päivää (1.8.–5.8.). Asiakkaalta ei veloiteta asiakasmaksua 6.8. Asiakas palaa palveluun 7.8., asiakasmaksun laskutus jatkuu paluupäivästä lukien.
- Asiakas joutuu sairaalaan 6 päiväksi (1.8.–6.8.). Asiakasmaksu jätetään perimättä ajalta 1.8.–6.8. Asiakas palaa palveluun 7.8., mutta asiakasmaksun laskutus jatkuu seuraavasta päivästä 8.8. lukien.
- Asiakas on poissa koko kuukauden. Asiakasmaksua ei peritä lainkaan, vaikka poissaolon syynä olisi asiakkaan oma loma.

7. Tarkistamistilanteet ja päätösten oikaisu

Asiakasmaksu määrätään asiakkaalle toistaiseksi. Asiakasmaksu tarkistetaan asiakkaan tai tämän edustajan pyynnöstä silloin, jos (Asiakasmaksulaki 10 j §):

- asiakkaan tai hänen perheensä tulot ovat muuttuneet;
- asiakkaan tai hänen puolisonsa oikeus vähennyksiin on muuttunut;
- perheen olosuhteet ovat muuttuneet;
- maksu osoittautuu virheelliseksi;
- asiakkaalle laadittua asiakassuunnitelmaa muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen;
- hyvinvointialueen maksuperusteita muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen.

Asiakkaan tai asioidenhoitajan tulee olla yhteydessä Asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki -yksikön asiakaspalveluun, puh. (09) 310 44610, kun yllä esitetyissä olosuhteissa on tapahtunut muutos.

Asiakkaalla/asioidenhoitajalla on **velvollisuus ilmoittaa tuloissa, vähennyksissä tai perheen olosuhteissa tapahtuvista muutoksista viipymättä**, jotta maksun ajantasaisuus voidaan tarkistaa.

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Hyvinvointialue voi tarkistaa päätöksen omasta aloitteestaan, jos se huomaa edellä listatut muutokset. **Asiakkaan maksua ei koroteta takautuvasti, ja vähennykset huomioidaan asiakasmaksupäätöksen allekirjoituspäivästä lukien.** Tarkistus tehdään enintään vuoden ajalta.

Jos maksua koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta (asiakasmaksulaki 10 j §:n mom. 2).

Asiakkaan tai perheen tulot tarkistetaan vuosittain.

Jos päätöksessä oleva virhe johtuu työntekijän virheestä, menetellään seuraavasti:

- Jos maksu on ollut liian pieni johtuen työntekijän virheestä, maksu oikaistaan uudella päätöksellä, eikä asiakkaalta laskuteta takautuvasti lisää.
- Jos maksu on ollut liian suuri, liikaa perityt suoritukset palautetaan asiakkaalle kahdella eri perusteella:
 - 1) Jos päätöksen peruste on virheellinen, palautetaan asiakkaalle hänen liikaa maksamansa määrä kokonaan enintään maksuunpanovuoden ja viiden sitä edeltävän vuoden ajalta (esim. maksupäätökseen on otettu mukaan sellaisten henkilöiden tuloja, joita ei kuulu ottaa mukaan). Uusi päätös tehdään välittömästi.
 - 2) Työntekijän tallennusvirheestä tai huolimattomuusvirheestä johtuva liikaa peritty maksu palautetaan asiakkaalle enintään maksuunpanovuoden ja viiden sitä edeltävän vuoden ajalta. Uusi päätös tehdään välittömästi.

8. Asiakasmaksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Asiakkaalla on oikeus hakea asiakasmaksun alentamista ja perimättä jättämistä. Asiakkaan tulee hakea alentamista erikseen erillisellä alentamiseen ja perimättä jättämiseen tarkoitetulla lomakkeella tai vapaamuotoisesti.

Maksun alentamisessa sovelletaan pysyväisohjetta 072 (asiakasmaksun alentaminen tai perimättä jättäminen).

9. Muutoksenhaku

Asiakkaalla on oikeus hakea oikaisua asiakasmaksupäätökseen. Asiakasmaksupäätöksen mukana lähetetään asiakkaalle aina oikaisuvaatimusohje, jossa on ohjeistus asiakkaalle oikaisuvaatimuksen laatimiseksi.

Oikaisuvaatimus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista (hallintolaki 7 luku 49 a §). Päätös katsotaan tiedoksi saaduksi seitsemäntenä päivänä asiakirjan lähettämisestä, ellei toisin todisteta (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 9 luku 90 §).

Oikaisuvaatimus osoitetaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen yksilöasiain jaostolle ja lähetetään kirjaamoon.

10. Viitteet ja säännökset

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

Kansaneläkelaki 568/2007
Elatustukilaki 580/2008
Laki- (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
Laki edunvalvontavaltuutuksesta 648/2007
Laki holhoustoimesta 442/1999
Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012
Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977
Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta (1184/1988)
Laki vammaisuuksista 570/2007
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987
Opintotukilaki 65/1994
Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
Sotilasvammalaki 404/1948
Terveystuoltolaki 1326/2010
Tuloverolaki 1535/1992
Helsingin kaupungin hallintosääntö, kaupunginvaltuusto 13.9.2023 § 214
Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 2.5.2017 § 122 Sosiaali- ja terveystuolaston
lapsiperheiden kotipalvelujen maksujen uudistaminen
Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 28.11.2017 § 318 Ulosmittauksen huomioon ottaminen
määriteltäessä asiakasmaksuja ja niiden alentamista tai perimättä jättämistä
Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 11.5.2021 § 95 Sosiaali- ja terveydenhuollon
asiakasmaksujen maksuperusteiden määrittäminen asiakasmaksulain osauudistuksen
mukaisesti 1.7.2021 alkaen
Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 21.9.2021 § 224 Jatkuvista ja säännöllisistä kotona
annettavista palveluista perittävät enimmäismaksut 1.10.2021 alkaen
Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 15.2.2022 § 26 Sosiaalihuollon tasasuuruisten
asiakasmaksujen indeksitarkistukset 1.4.2022 lukien ja sosiaalihuollon tasasuuruisten
asiakasmaksujen indeksitarkistamisesta päättämisen delegoiminen
Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialajohtajan päätös 4.12.2023 § 250 Sosiaali- ja
terveydenhuollon pitkäaikaisten tulosidonnaisten asiakasmaksujen tulorajojen ja käyttövarojen
sekä maksukaton indeksitarkistukset 1.1.2024 alkaen
Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päätös 30.1.2024 16 § Jatkuvan ja säännöllisen
kotona annettavan palvelun/yhteisöllisen asumisen maksuprosenttitaulukon mukaiset prosentit
1.3.2024 alkaen

Lisätietoja:

Asiakasmaksupäätökset ja asiantuntijatuki

toimialajohtaja

hallintojohtaja

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

11. Liitteet

Liite 1. Asiakasmaksulain 10 e §:n perheeseen mukaiset tulorajat 1.1.2024 alkaen (Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialajohtajan päätös 4.12.2023 § 250).

Perheen koko	1 hlö	2 hlöä	3 hlöä	4 hlöä	5 hlöä	6 hlöä	Korotus per lisähenkilö
Tuloraja, euroa kuukaudessa	653	1 205	1 891	2 338	2 830	3 251	389

Liite 2. Jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun sekä tuetun ja yhteisöllisen asumisen maksuprosenttitaulukko 1.3.2024 alkaen (Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan päätös 30.1.2024 16 §).

PALVELUTUNNIT/KK	PERHEKOKO					
	1 hlö	2 hlöä	3 hlöä	4 hlöä	5 hlöä	6 hlöä
4 tuntia tai vähemmän	8	7	6	6	6	6
5–8 tuntia	10	8	7	7	7	7
9–12 tuntia	17	14	12	12	12	12
13–16 tuntia	21	17	14	14	14	12
17–20 tuntia	24	20	16	16	14	12
21–24 tuntia	26	22	18	16	14	12
25–28 tuntia	28	24	19	16	14	12
29–32 tuntia	30	24	19	16	14	12
33–36 tuntia	32	24	19	16	14	12
37–40 tuntia	34	24	19	16	14	12
41 tuntia tai enemmän	35	24	19	16	14	12

Liite 3. Säännöllisen lapsiperheiden kotipalvelun maksuprosenttitaulukko 1.7.2021 alkaen (Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 11.5.2021 § 95).

PALVELUTUNNIT/KK	PERHEKOKO					
	1 hlö	2 hlöä	3 hlöä	4 hlöä	5 hlöä	6 hlöä
4 tuntia tai vähemmän	1	1	1	1	1	1
5–8 tuntia	2	2	2	2	2	2
9–12 tuntia	3	3	3	3	3	3

14.5.2024

PYSYVÄISOHJE

PYSY147

13–16 tuntia	4	4	4	4	4	4
17–20 tuntia	5	5	5	5	5	5
21–24 tuntia	6	6	6	6	6	6
25–28 tuntia	7	7	7	7	7	7
29–32 tuntia	8	8	8	8	8	8
33–36 tuntia	9	9	9	9	9	9
37–40 tuntia	10	10	10	10	10	10
41 tuntia tai enemmän	11	11	11	11	11	11

Liite 4. Jatkuvien ja säännöllisten kotona annettavien palveluiden enimmäismaksut 1.10.2021 alkaen (Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 21.9.2021 § 224).

Palvelutunnit/kk	Enimmäismaksu, €/kk
4 tuntia tai vähemmän	119,66
5–8 tuntia	538,47
9–12 tuntia	1017,12
13–16 tuntia	1495,76
17–20 tuntia	1974,40
21–24 tuntia	2453,05
25–28 tuntia	2931,69
29–32 tuntia	3410,33
33–36 tuntia	3888,98
37–40 tuntia	4367,62
41 tuntia tai enemmän	4906,10

Liite 5. Yhteisöllisen asumisen ja tuetun asumisen ateriamaksut 1.4.2022 alkaen (Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 15.2.2022 § 26).

- Täysihoito 433,00 euroa kuukaudessa (aamupala, lounas, iltapäiväkahvi/välipala, päivällinen, iltapala).
- Puolihoito 324,80 euroa kuukaudessa (puolihoito sisältää puolet päivän aterioista, esim. aamupala, lounas, iltapäiväkahvi/välipala).